

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (prvo vijeće)

2. kolovoza 2021.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Područje slobode, sigurnosti i pravde – Nadležnost, priznavanje i izvršenje sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću – Uredba (EZ) br. 2201/2003 – Područje primjene – Članak 2. točka 11. – Pojam ‚nezakonito odvođenje ili zadržavanje djeteta‘ – Haška konvencija od 25. listopada 1980. – Zahtjev za predaju djeteta rane dobi nad kojim roditelji imaju zajedničku skrb – Državljeni treće zemlje – Transfer djeteta i njegove majke u državu članicu odgovornu za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu primjenom Uredbe (EU) br. 604/2013 (Dublin III)“

U predmetu C-262/21 PPU,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Korkein oikeus (Vrhovni sud, Finska), odlukom od 23. travnja 2021., koju je Sud zaprimio 23. travnja 2021., u postupku

A

protiv

B,

SUD (prvo vijeće),

u sastavu: J.-C. Bonichot (izvjestitelj), predsjednik vijeća, L. Bay Larsen, C. Toader, M. Safjan i N. Jääskinen, suci,

nezavisni odvjetnik: P. Pikamäe,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 28. lipnja 2021.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za osobu A., J. Kuusivaara, *asianajaja*,
- za osobu B, E. Wehka-aho i A. Saarikoski, *saaneet oikeudenkäyntiavustajat*,
- za finsku vladu, H. Leppo, u svojstvu agenta,

* Jezik postupka: finski

– za švedsku vladu, O. Simonsson, J. Lundberg, C. Meyer-Seitz, A. M. Runeskjöld, M. Salborn Hodgson, H. Shev, H. Eklinder i R. Shahsavan Eriksson, u svojstvu agenata,

– za Europsku komisiju, M. Huttunen, W. Wils i A. Azema, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 14. srpnja 2021.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 2. točke 11. i članka 11. stavka 4. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1347/2000 (SL 2003., L 338, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 133. i ispravak SL 2014., L 46, str. 22., u daljnjem tekstu: Uredba Bruxelles II.a), članka 13. prvog stavka točke (b) i članka 20. Konvencije o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece, zaključene 25. listopada 1980. u Haagu (u daljnjem tekstu: Haška konvencija) kao i članka 24. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između osoba A i B, državljana treće zemlje, odnosno oca i majke maloljetnog djeteta, povodom zahtjeva koji je podnio otac na temelju Haške konvencije kako bi se ostvarila predaja djeteta u Švedsku, nakon što je dijete sa svojom majkom transferirano u Finsku, provedbom odluke donesene na temelju Uredbe (EU) br. 604/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o utvrđivanju kriterija i mehanizama za određivanje države članice odgovorne za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu koji je u jednoj od država članica podnio državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva (SL 2013., L 180, str. 31.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 15., str. 108. i ispravak SL 2017., L 49, str. 50., u daljnjem tekstu: Uredba Dublin III).

Pravni okvir

Međunarodno pravo

- 3 Člankom 1. Haške konvencije propisano je:

„Ciljevi ove Konvencije su:

- a) osigurati što brži povratak djece protupravno odvedene ili zadržane u nekoj državi ugovornici;
- b) osigurati da se pravo na skrb o djetetu i pravo na kontakte prema pravu jedne države ugovornice dosljedno poštuju u ostalim državama ugovornicama.”

4 Člankom 13. prvim stavkom navedene konvencije određuje se:

„Neovisno o odredbama prethodnog članka, sudsko ili upravno tijelo države kojoj je zahtjev upućen nije dužno odrediti povratak djeteta ako osoba, institucija ili drugo tijelo koje se protivi njegovu povratku dokaže da:

a) osoba, ustanova ili drugo tijelo koje se brine o osobi djeteta nije uistinu ostvarivalo pravo na skrb u vrijeme odvođenja ili zadržavanja ili da se već složilo s odvođenjem ili zadržavanjem ili je naknadno pristalo na odvođenje ili zadržavanje; [ili]

b) postoji ozbiljna opasnost da bi povratak izložio dijete fizičkoj opasnosti ili psihičkoj traumi ili na drugi način doveo dijete u nepodnošljiv položaj.”

5 Člankom 20. navedene konvencije propisuje se:

„Povratak djeteta na temelju odredaba članka 12. može se odbiti ako bi to bilo protivno temeljnim načelima zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda države kojoj je zahtjev podnesen.”

Pravo Unije

Uredba Bruxelles II.a

6 Uvodne izjave 5., 17. i 33. Uredbe Bruxelles II.a glase:

„(5) S ciljem osiguravanja jednakosti svakog djeteta, ova se Uredba odnosi na sve odluke o roditeljskoj odgovornosti, uključujući mjere za zaštitu djeteta, neovisno o bilo kakvoj vezi s bračnim predmetom.

[...]

(17) U slučajevima nezakonitog odvođenja ili zadržavanja djeteta, predaja djeteta trebala bi se postići bez odlaganja, pa bi se u tu svrhu i dalje primjenjivala [Haška konvencija], dopunjena odredbama ove Uredbe, posebno njezin članak 11. [...]

[...]

(33) Ova Uredba priznaje temeljna prava i poštuje načela [Povelje]. Ona posebno nastoji osigurati poštovanje temeljnih prava djeteta, opisanih u članku 24. [Povelje].”

7 Člankom 1. te uredbe, naslovljenim „Područje primjene”, u stavcima 1. i 2. određuje se:

„1. Ova se Uredba primjenjuje, bez obzira na prirodu suda, u građanskim stvarima koje se odnose na:

[...]

(b) dodjelu, izvršavanje, prijenos, ograničenje ili oduzimanje roditeljske odgovornosti[.]

[...]

2. Stvari iz stavka 1. točke (b) mogu se odnositi na:

- (a) pravo na roditeljsku skrb i pravo na kontakt s djetetom;
- (b) skrbništvo, odgajateljstvo i slične institute;
- (c) određivanje i dužnosti svake osobe ili tijela koje brine o djetetu i njegovoj imovini, koje ga zastupa i koje mu pomaže;
- (d) smještaj djeteta kod udomitelja ili u ustanovu;
- (e) mjere zaštite djeteta koje se odnose na upravljanje, čuvanje ili raspolaganje djetetovom imovinom.”

8 U skladu s člankom 2. navedene uredbe:

„U svrhe ove Uredbe:

[...]

7. izraz ‚roditeljska odgovornost‘ označava prava i obveze koj[i] se odnose na dijete ili njegovu imovinu, koj[i] su sudskom odlukom dodijeljen[i] fizičkoj ili pravnoj osobi, primjenom prava ili sporazumom s pravnim učinkom. Ovaj izraz uključuje i prava roditeljske skrbi i odgoja djeteta te prava na kontakt s djetetom;

[...]

11. izraz ‚nezakonito odvođenje ili zadržavanje‘ označava odvođenje ili zadržavanje djeteta ako:
(a) je riječ o kršenju prava na skrb stečenog sudskom odlukom ili primjenom prava ili sporazumom s pravnim učinkom u skladu s pravom države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije njegova odvođenja ili zadržavanja;

i

(b) pod uvjetom da su, u trenutku odvođenja ili zadržavanja, prava na skrb bila izvršavana, bilo zajednički ili samostalno, ili bi bila izvršavana, [da nije došlo do] odvođenja ili zadržavanja. Smatra se da se pravo na skrb zajednički koristi kada, u skladu sa sudskom odlukom ili primjenom prava, jedan nositelj roditeljske odgovornosti ne može odlučivati o djetetovu boravištu bez pristanka drugog nositelja roditeljske odgovornosti.”

9 Na temelju članka 11. stavaka 1. i 4. iste uredbe:

„1. Ako osoba, ustanova ili tijelo koje ima pravo na skrb od nadležnih tijela u državi članici zatraži donošenje sudske odluke na temelju [Haške konvencije], kako bi postiglo predaju djeteta koje je nezakonito odvedeno ili zadržano u državi članici koja nije država članica u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije njegova nezakonitog odvođenja ili zadržavanja, primjenjuju se stavci 2. do 8.

[...]

4. Sud ne može odbiti predaju djeteta na temelju članka 13. [točke] (b) [Haške konvencije] ako je utvrđeno da su poduzete sve potrebne mjere za zaštitu djeteta po njegovu povratku.”

Uredba Dublin III

10 U skladu s člankom 6. stavkom 1. Uredbe Dublin III:

„Najbolji interesi djeteta primarna su briga država članica u svim postupcima predviđenima u ovoj Uredbi.”

11 U skladu s člankom 12. stavkom 3. Uredbe Dublin III:

„Kada podnositelj zahtjeva ima više od jednog važećeg dokumenta o boravku ili vize koje su izdale različite države članice, odgovornost za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu preuzimaju države članice prema sljedećem redoslijedu:

(a) država članica koja je izdala dokument o boravku koji osigurava pravo na najdulje vrijeme boravka ili kada su vremena važenja istovjetna, država članica koja je izdala dokument o boravku kojemu najkasnije istječe rok važenja;

[...]”

12 Na temelju članka 29. stavaka 1. i 3. iste uredbe:

„1. Transfer podnositelja zahtjeva ili druge osobe iz članka 18. stavka 1. točaka (c) ili (d) iz države članice moliteljice u odgovornu državu članicu provodi se u skladu s nacionalnim pravom države članice moliteljice, nakon savjetovanja među predmetnim državama članicama, čim je to praktič[no] moguće, a najkasnije u roku od šest mjeseci nakon što je druga država članica prihvatila zahtjev za prihvati ili ponovni prihvati predmetne osobe ili nakon konačne odluke o žalbi ili preispitivanju kada u skladu s člankom 27. stavkom 3. postoji suspenzivni učinak.

[...]

3. Ako je do transfera došlo pogreškom ili je odluka o transferu poništena na temelju žalbe ili preispitivanja nakon što je transfer proveden, država članica koja je provela transfer tu osobu odmah ponovno prihvaća.”

Glavni postupak i prethodna pitanja

13 Državljanima treće zemlje, A i B, koji su od 2016. godine boravili u Finskoj, u svibnju 2019. odselili su u Švedsku. U njihovoj je životnoj zajednici rođeno dijete 5. rujna 2019. Dijete je imalo uobičajeno boravište u Švedskoj i oba roditelja zajednički su ostvarivala pravo na skrb.

14 Majka je na temelju dozvole boravka izdane ocu kao zaposleniku istodobno imala dozvolu boravka na temelju obiteljske veze u Finskoj za razdoblje od 28. prosinca 2017. do 27. prosinca 2021. i dozvolu boravka na temelju obiteljske veze u Švedskoj za razdoblje od 11. ožujka 2019. do 16. rujna 2020.

- 15 Odlukom od 11. studenoga 2019. nadležna švedska tijela preuzela su brigu o djetetu i u Švedskoj ga smjestila, zajedno s majkom, u dom za žrtve obiteljskog nasilja, do njihova transfera u Finsku 24. studenoga 2020. Ta je odluka potvrđena presudom upravnog suda od 17. siječnja 2020., u kojoj se pozivalo na djela obiteljskog nasilja oca nad majkom, kojima je dijete svjedočilo, stvarnu opasnost za razvoj i zdravlje djeteta kao i opasnost od toga da ga otac bez pristanka majke odvede u zemlju podrijetla obaju roditelja.
- 16 Prema dodatnim informacijama koje je švedska vlada dostavila u odgovoru na zahtjev Suda, ocu je na početku smještaja [djeteta i majke u dom za žrtve obiteljskog nasilja] bilo dopušteno samo pristupiti fotografijama i videozapisima djeteta. Nakon toga su organizirani posjeti u nazočnosti socijalnog radnika, ali su oni zbog rane dobi djeteta i okolnosti da se oca nije smatralo sigurnom osobom za dijete bili ograničeni na vrlo kratke kontakte.
- 17 Otac je 21. studenoga 2019. zatražio za dijete dozvolu boravka u Švedskoj na temelju svoje obiteljske veze s djetetom. Majka je 4. prosinca 2019. također zatražila za dijete dozvolu boravka u Švedskoj.
- 18 Majka je za sebe i za dijete 7. kolovoza 2020. podnijela zahtjev za azil u Švedskoj pozivajući se na obiteljsko nasilje koje je protiv nje počinio djetetov otac i ozbiljnu opasnost da će u slučaju povratka u svoju zemlju podrijetla biti žrtva nasilja u ime časti od strane obitelji djetetova oca.
- 19 Republika Finska 27. kolovoza 2020. navela je da je odgovorna za razmatranje zahtjevâ za azil majke i djeteta, u skladu s člankom 12. stavkom 3. Uredbe Dublin III, uz obrazloženje da je istek dozvole boravka koji joj je izdala Republika Finska (27. prosinca 2021.) bio naknadan isteku dozvole boravka koju je izdala Kraljevina Švedska (16. rujna 2020.).
- 20 Odlukom od 27. listopada 2020. švedska tijela obustavila su postupak povodom zahtjeva za dozvolu boravka koji je otac podnio za dijete, odbacila su kao nedopušten zahtjev za azil koji je majka podnijela za sebe i za dijete te su naložila transfer djeteta i njegove majke u Finsku. Iz te odluke proizlazi da je prilikom njezina donošenja ocijenjen najbolji interes djeteta u skladu s člankom 6. stavkom 1. Uredbe Dublin III. U tom se pogledu smatralo da je otac predstavljao prijetnju za dijete i da, uzimajući u obzir činjenicu da ono nije kontaktiralo s njime, njegovo odvajanje od oca tijekom određenog vremena nije bilo protivno njegovu najboljem interesu. Usto, budući da otac ima dozvolu boravka u Finskoj, nije se smatralo da transfer djeteta u tu državu predstavlja prepreku za oca da ostvaruje pravo na kontakt s djetetom.
- 21 Majka je 24. studenoga 2020. dobrovoljno ispunila odluku o svojem i djetetovu transferu u Finsku, koju su donijela švedska tijela u skladu s člankom 29. stavkom 1. Uredbe Dublin III.
- 22 Otac je 7. prosinca 2020. podnio tužbu protiv odluke švedskih tijela o obustavi postupka povodom njegova zahtjeva za dozvolu boravka za dijete i o djetetovu transferu u Finsku.
- 23 Presudom od 21. prosinca 2020. Migrationsdomstolen i Stockholm (Migracijski sud u Stockholmu, Švedska) poništio je tu odluku i vratio predmet švedskom tijelu za useljavanje s obzirom na činjenicu da djetetov otac nije bio saslušan tijekom postupka.
- 24 Odlukom od 29. prosinca 2020. švedsko tijelo za useljavanje obustavilo je predmete nakon djetetova odlaska u Finsku. Otac je 19. siječnja 2021. protiv te odluke podnio tužbu Migrationsdomstolenu i Stockholmu (Migracijski sud u Stockholmu, Švedska), koja je odbijena presudom od 6. travnja 2021.

- 25 Otac je 5. siječnja 2021. švedskim tijelima podnio novi zahtjev za dozvolu boravka za dijete zbog obiteljskih razloga. U Švedskoj je u tijeku razmatranje tog zahtjeva za dozvolu boravka.
- 26 Majka je 11. siječnja 2021. podnijela zahtjev za azil za sebe i za dijete u Finskoj. Finska tijela su 26. ožujka 2021. povukla dozvolu boravka koju je majka imala u Finskoj, a koja je u načelu trebala isteći 27. prosinca 2021. U Finskoj je u tijeku razmatranje zahtjevâ za azil
- 27 Što se tiče prava na skrb, u studenome 2020., odnosno nedugo prije transfera majke i djeteta u Finsku, Västmanlands tingsrätt (Prvostupanjski sud u Västmanlandu, Švedska) zadržao je zajedničko skrbništvo roditelja nad djetetom. Djetetova majka osporavala je nadležnost tog švedskog suda za odlučivanje o sporu nakon što je dijete transferirano u Finsku. Navedeni sud 29. travnja 2021. proglasio je razvod braka roditelja, dodijelio majci isključivu skrb nad djetetom i odbio zahtjev koji se odnosio na pravo oca na kontakt s djetetom. Presudom Svea hovrätta (Žalbeni sud regije Svea, Švedska) od 23. i 24. lipnja 2021. odbijen je zahtjev oca za dopuštanje žalbe protiv odluke prvostupanjskog suda.
- 28 Otac je 21. prosinca 2020. Helsingin hovioikeusu (Žalbeni sud u Helsinkiju, Finska) podnio žalbu radi donošenja naloga za hitnu predaju djeteta u Švedsku. Švedska tijela su u podnesku tom sudu od 26. siječnja 2021. podsjetila na to da dijete i majka nemaju važeću dozvolu boravka u Švedskoj i da stoga nemaju pravo na ulazak u Švedsku ni na boravak u njoj.
- 29 Odlukom od 25. veljače 2021. Helsingin hovioikeus (Žalbeni sud u Helsinkiju) odbio je žalbu ističući, među ostalim, da ne valja smatrati da je majka nezakonito odvela dijete iz njegove zemlje boravišta. Otac je pred sudom koji je uputio zahtjev podnio reviziju radi ukidanja te odluke.
- 30 U tim je okolnostima Korkein oikeus (Vrhovni sud, Finska) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Treba li članak 2. točku 11. Uredbe [Bruxelles II.a], koji se odnosi na nezakonito odvođenje djeteta, tumačiti na način da toj kvalifikaciji odgovara situacija u kojoj jedan od roditelja bez pristanka drugog roditelja odvede dijete iz njegove države boravišta u drugu državu članicu koja je odgovorna država članica na temelju odluke o transferu koju je donijelo tijelo u skladu s Uredbom [Dublin III]?
 2. Ako je odgovor na prvo pitanje niječan, treba li članak 2. točku 11. Uredbe Bruxelles II.a, koji se odnosi na nezakonito zadržavanje, tumačiti na način da toj kvalifikaciji odgovara situacija u kojoj je sud države boravišta djeteta poništio odluku koju je donijelo tijelo o prijenosu razmatranja spisa, ali u kojoj dijete čija je predaja naložena više nema važeću dozvolu boravka u svojoj državi boravišta ni pravo na ulazak u dotičnu državu ili boravak u njoj?
 3. Ako s obzirom na odgovor na prvo ili drugo pitanje Uredbu Bruxelles II.a treba tumačiti na način da je riječ o nezakonitom odvođenju ili zadržavanju djeteta i da dijete stoga treba predati u njegovu državu boravišta, treba li članak 13. prvi stavak točku (b) [Haške konvencije] tumačiti na način da je on prepreka za predaju djeteta jer
 - i. postoji ozbiljna opasnost, u smislu te odredbe, da bi predaja dojenčeta o kojem je osobno brinula majka, u slučaju da je dijete predano samo, izložila dijete fizičkoj opasnosti ili psihičkoj traumi ili na drugi način dovela dijete u nepodnošljiv položaj; ili

- ii. bi dijete u svojoj državi boravišta bilo preuzeto na skrb ili smješteno u dom socijalne skrbi, samo ili s majkom, što bi značilo da postoji ozbiljna opasnost, u smislu te odredbe, da bi predaja djeteta izložila dijete fizičkoj opasnosti ili psihičkoj traumi ili na drugi način dovela dijete u nepodnošljiv položaj; ili
 - iii. bi se dijete bez važeće dozvole boravka dovelo u nepodnošljiv položaj u smislu te odredbe?
4. Ako je s obzirom na odgovor na treće pitanje razloge za odbijanje iz članka 13. prvog stavka točke (b) [Haške konvencije] moguće tumačiti na način da postoji ozbiljna opasnost da bi predaja djeteta izložila dijete fizičkoj opasnosti ili psihičkoj traumi ili na drugi način dovela dijete u nepodnošljiv položaj, treba li članak 11. stavak 4. Uredbe Bruxelles II.a, zajedno s pojmom zaštite interesa djeteta iz članka 24. [Povelje] i iz te iste uredbe, tumačiti na način da u situaciji u kojoj ni dijete ni majka nemaju važeću dozvolu boravka u državi boravišta djeteta te stoga nemaju pravo na ulazak u tu zemlju ni pravo na boravak u njoj država boravišta djeteta treba poduzeti potrebne mjere kako bi zajamčila zakonit boravak djeteta i njegove majke u dotičnoj državi članici? Ako država boravišta djeteta ima takvu obvezu, treba li načelo uzajamnog povjerenja među državama članicama tumačiti na način da država koja predaje dijete može u skladu s tim načelom pretpostaviti da će država boravišta djeteta ispuniti te obveze ili interes djeteta zahtijeva da se od tijelâ države boravišta zatraže pojašnjenja o konkretnim mjerama koje su poduzete ili koje će se poduzeti radi njegove zaštite kako bi država članica koja predaje dijete mogla ocijeniti, među ostalim, primjerenost tih mjera s obzirom na interes djeteta?
5. Ako država boravišta djeteta nema obvezu poduzimanja potrebnih mjera navedenu u četvrtom prethodnom pitanju, treba li s obzirom na članak 24. [Povelje] članak 20. [Haške konvencije], u situacijama navedenima u trećem prethodnom pitanju u točkama i. do iii., tumačiti na način da predstavlja prepreku za predaju djeteta jer bi se predaja mogla smatrati protivnom, u smislu te odredbe, temeljnim načelima za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda?"

Postupak pred Sudom

- 31 Sud koji je uputio zahtjev je 21. svibnja 2021. u odgovoru na zahtjev Suda za pružanje informacija pojasnio, među ostalim, da je zahtjev oca za donošenje rješenja radi predaje djeteta na temelju Uredbe Dublin III odbačen kao nedopusšten.
- 32 U tim je okolnostima sud koji je uputio zahtjev pojasnio izričaj drugog prethodnog pitanja na sljedeći način:
- „Ako je odgovor na prvo pitanje niječan, treba li članak 2. točku 11. Uredbe Bruxelles II.a, koji se odnosi na nezakonito zadržavanje, tumačiti na način da toj kvalifikaciji odgovara situacija u kojoj je sud države boravišta djeteta poništio odluku koju je donijelo tijelo o prijenosu razmatranja spisa, koje je obustavljeno nakon što su dijete i majka napustili državu boravišta, ali u kojoj dijete čija se predaja zahtijeva više nema važeću dozvolu boravka u svojoj državi boravišta, ni pravo na ulazak u dotičnu državu ili boravak u njoj?"
- 33 Podneskom od 31. svibnja 2021. švedska vlada odgovorila je na pisana pitanja koja je postavio Sud i podnijela dokumente koje je on zatražio.

Hitni prethodni postupak

- 34 Sud koji je uputio zahtjev zatražio je da se o ovom zahtjevu za prethodnu odluku odluči u hitnom postupku predviđenom u članku 107. Poslovnika Suda.
- 35 U prilog svojem zahtjevu istaknuo je da će odgovori koje će Sud dati na prethodna pitanja biti odlučujući za rješavanje spora jer će sud koji je uputio zahtjev, ovisno o tim odgovorima, naložiti ili odbiti predaju djeteta u Švedsku. Sud koji je uputio zahtjev pozvao se, među ostalim, na uvodnu izjavu 17. Uredbe Bruxelles II.a kojom se određuje da bi se u slučaju nezakonitog odvođenja ili zadržavanja djeteta njegova predaja morala postići bez odgađanja te je pojasnio da mu se, s obzirom na djetetovu dob, trajanje njegova boravka u Finskoj i činjenicu da produljenje postupka može štetiti razvoju odnosa između oca i njegova djeteta, čini apsolutno nužnim primijeniti hitni postupak.
- 36 U tom pogledu valja navesti, kao prvo, da se ovaj zahtjev za prethodnu odluku odnosi na tumačenje Uredbe Bruxelles II.a, koja je donesena, među ostalim, na temelju članka 61. točke (c) UEZ-a, koji je postao članak 67. UFEU-a i koji se nalazi u glavi V. trećeg dijela UFEU-a, a koja se odnosi na područje slobode, sigurnosti i pravde. Na njega se, slijedom toga, može primijeniti hitni prethodni postupak.
- 37 Kao drugo, valja navesti da je tužbu o kojoj je riječ u glavnom postupku podnio otac, koji je više mjeseci odvojen od svojeg djeteta mlađeg od dvije godine, s ciljem njegove hitne predaje u Švedsku na temelju Haške konvencije.
- 38 U tim je okolnostima prvo vijeće Suda 6. svibnja 2021. na prijedlog suca izvjestitelja i nakon saslušanja nezavisnog odvjetnika odlučilo prihvatiti zahtjev suda koji je postavio prethodna pitanja da se o njima odluči u hitnom prethodnom postupku.

O prethodnim pitanjima

Prvo i drugo pitanje

- 39 Svojim prvim i drugim prethodnim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 2. točku 11. Uredbe Bruxelles II.a tumačiti na način da situacija u kojoj je jedan od roditelja doveden do toga da bez pristanka drugog roditelja odvede svoje dijete iz države njegova uobičajenog boravišta u drugu državu članicu, izvršavajući time odluku o transferu koju je prva država članica donijela na temelju Uredbe Dublin III, i da zatim ostane u drugoj državi članici nakon što je ta odluka o transferu poništena, a da pritom tijela prve države članice nisu odlučila ponovno prihvatiti transferirane osobe ili im dozvoliti boravak, može u smislu te odredbe predstavljati nezakonito odvođenje ili nezakonito zadržavanje.
- 40 Kao prvo, kad je riječ o materijalnom području primjene Uredbe Bruxelles II.a, valja navesti da iz članka 1. stavka 1. točke (b) te uredbe proizlazi da se ona primjenjuje, bez obzira na prirodu suda, u građanskim stvarima koje se odnose na, među ostalim, dodjelu, izvršavanje, prijenos, ograničenje ili oduzimanje roditeljske odgovornosti. U tom okviru pojam „građanskih stvari” ne treba tumačiti usko, nego kao autonomni pojam prava Unije kojim su osobito obuhvaćeni svi zahtjevi, mjere ili odluke u području „roditeljske odgovornosti”, u smislu te uredbe, u skladu s ciljem navedenim u njezinoj uvodnoj izjavi 5. (presuda od 21. listopada 2015., Gogova, C-215/15, EU:C:2015:710, t. 26. i navedena sudska praksa).

- 41 U tom je pogledu pojam „roditeljska odgovornost” predmet široke definicije u članku 2. točki 7. Uredbe Bruxelles II.a, u smislu da obuhvaća sva prava i obveze koji se odnose na dijete ili njegovu imovinu, koji su sudskom odlukom dodijeljeni fizičkoj ili pravnoj osobi, primjenom prava ili sporazumom s pravnim učinkom. Osim toga, iako članak 1. stavak 2. te uredbe sadržava popis područja obuhvaćenih navedenim propisom pod „roditeljskom odgovornosti”, taj popis nije iscrpan, već samo indikativan, što je vidljivo iz upotrebe izraza „uključuje i” (presuda od 21. listopada 2015., Gogova, C-215/15, EU:C:2015:710, t. 27. i navedena sudska praksa).
- 42 Kako bi se utvrdilo ulazi li zahtjev u područje primjene Uredbe Bruxelles II.a, potrebno je usredotočiti se na njegov predmet (presuda od 21. listopada 2015., Gogova, C-215/15, EU:C:2015:710, t. 28. i navedena sudska praksa).
- 43 Iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da je otac djeteta podnio zahtjev sudu koji je uputio zahtjev kako bi se na temelju Haške konvencije dijete hitno predalo u Švedsku. Stoga je Uredba Bruxelles II.a primjenjiva jer se predmet zahtjeva, poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku, odnosi na roditeljsku odgovornost.
- 44 Kao drugo, kad je riječ o kvalifikaciji nezakonitog odvođenja ili zadržavanja djeteta, iz samog teksta članka 2. točke 11. Uredbe Bruxelles II.a proizlazi da takvim odvođenjem ili zadržavanjem djeteta valja smatrati ono koje je izvršeno povredom prava na skrb stečenog sudskom odlukom, primjenom prava ili sporazumom s pravnim učinkom u skladu s pravom države članice u kojoj je dijete imalo svoje uobičajeno boravište neposredno prije njegova odvođenja ili zadržavanja, pod uvjetom da su, u trenutku odvođenja ili zadržavanja, prava na skrb bila stvarno izvršavana, bilo zajednički ili samostalno, ili bi bila izvršavana, da nije došlo do nezakonitog odvođenja ili zadržavanja.
- 45 Kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 34. svojeg mišljenja, iz te odredbe proizlazi da je za kvalifikaciju nezakonitog odvođenja ili zadržavanja djeteta potrebno ispunjenje dviju pretpostavki, odnosno, s jedne strane, odvođenje kojim se povređuje pravo na skrb dodijeljeno na temelju prava države članice u kojoj je dijete imalo svoje uobičajeno boravište, što zahtijeva utvrđivanje uobičajenog boravišta djeteta prije njegova odvođenja (vidjeti u tom smislu presudu od 8. lipnja 2017., OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, t. 53.) i, s druge strane, okolnost da se prava na skrb stvarno izvršavaju ili da bi ona bila izvršavana da nije došlo do nezakonitog odvođenja ili zadržavanja.
- 46 To je usto potvrđeno zadanim ciljem Uredbe Bruxelles II.a. Iako se tom uredbom nastoji, kao što to proizlazi iz njezine preambule, utvrđivanjem pravila o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u stvarima koje se odnose na roditeljsku odgovornost, uspostaviti pravosudno područje zasnovano na načelu uzajamnog priznavanja sudskih odluka, dok je predmet Haške konvencije, prema njezinu članku 1. točki (a), osigurati hitnu predaju djece protupravno odvedene ili zadržane u nekoj državi ugovornici, između ta dva instrumenta postoji uska veza, kojima je u biti zajednički cilj odvratanje od otmica djece između država te u slučaju otmice osiguranje hitne predaje djeteta u državu njegova uobičajenog boravišta (presuda od 19. rujna 2018., C. E. i N. E., C-325/18 PPU i C-375/18 PPU, EU:C:2018:739, t. 47. i navedena sudska praksa).
- 47 Postupak predaje uređen Haškom konvencijom i Uredbom Bruxelles II.a ima za cilj onemogućavanje da jedan od roditelja osnaži svoj položaj u odnosu na pitanje skrbi nad djetetom tako da nezakonitim postupanjem izbjegne nadležnost sudova koji su sukladno pravilima predviđenima tom uredbom načelno određeni za donošenje odluke o roditeljskoj odgovornosti

koja se na njega odnosi (vidjeti u tom smislu presude od 23. prosinca 2009., *Detiček*, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, t. 49., od 9. listopada 2014., C, C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, t. 67., i od 8. lipnja 2017., OL, C-111/17, EU:C:2017:436, t. 63. i navedenu sudsku praksu).

- 48 Međutim, činjenica da se roditelj koji ima pravo na skrb o svojem djetetu preseli s njime u državu članicu različitu od one u kojoj je dijete imalo svoje uobičajeno boravište, kako bi se uskladio s odlukom o transferu koja se odnosi kako na tog roditelja tako i na njegovo dijete, a koju su donijela nadležna nacionalna tijela primjenom Uredbe Dublin III, ne može se smatrati nezakonitim postupanjem u smislu sudske prakse navedene u prethodnoj točki ove presude koje bi se moglo utvrditi kao nezakonito odvođenje u smislu članka 2. točke 11. Uredbe Bruxelles II.a, pri čemu nije potrebno prethodno provjeriti jesu li ispunjene pretpostavke navedene u točki 45. ove presude, a osobito pretpostavka koja se odnosi na odvođenje povredom stvarno izvršavanog prava na skrb.
- 49 Naime, mora se smatrati da je poštovanje odluke o transferu koja se nalaže predmetnom roditelju i djetetu obična pravna posljedica te odluke, koja se ne može staviti na teret tom roditelju, s obzirom na to da je na dan transfera ona bila ovršna te njezino izvršenje nije bilo ni odgođeno niti je ona bila poništena.
- 50 Isto tako, ne može se smatrati da zadržavanje na državnom području države članice odgovorne za obradu zahtjeva za međunarodnu zaštitu predstavlja nezakonito postupanje, čak ni nakon poništenja odluke o transferu, kada roditelj i dijete o kojem je riječ nisu bili predmet odluke o ponovnom prihvatu koju su na temelju članka 29. stavka 3. Uredbe Dublin III nakon datuma provedenog transfera donijela tijela države članice koja je provela transfer te kada im nije dozvoljen boravak u toj potonjoj državi članici.
- 51 Naime, u takvoj situaciji zadržavanje djeteta samo je posljedica njegova upravnog položaja, kako je određen ovršnim odlukama države članice u kojoj je dijete imalo svoje uobičajeno boravište.
- 52 Naposljetku, valja dodati da bi tumačenje, prema kojem bi se podnositelj zahtjeva za međunarodnu zaštitu, kao što je to majka u glavnom postupku, trebao suzdržati od izvršavanja odluke o transferu jer bi se njegovo ponašanje moglo smatrati nezakonitim na temelju Uredbe Bruxelles II.a, povrijedilo načelo pravne sigurnosti i ostvarivanje ciljeva Uredbe Dublin III.
- 53 Slijedom navedenog, na prvo i drugo prethodno pitanje valja odgovoriti da članak 2. točku 11. Uredbe Bruxelles II.a treba tumačiti na način da situacija u kojoj je jedan od roditelja doveden do toga da bez pristanka drugog roditelja odvede svoje dijete iz države njegova uobičajenog boravišta u drugu državu članicu, izvršavajući time odluku o transferu koju je prva država članica donijela na temelju Uredbe Dublin III, i da zatim ostane u drugoj državi članici nakon što je ta odluka o transferu poništena, a da pritom tijela prve države članice nisu odlučila ponovno prihvatiti transferirane osobe ili im dozvoliti boravak, ne može u smislu te odredbe predstavljati nezakonito odvođenje ili nezakonito zadržavanje.

Treće, četvrto i peto pitanje

- 54 Uzimajući u obzir odgovor na prva dva pitanja, nije potrebno odgovoriti na treće, četvrto i peto pitanje.

Troškovi

- 55 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (prvo vijeće) odlučuje:

Članak 2. točku 11. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1347/2000 treba tumačiti na način da situacija u kojoj je jedan od roditelja doveden do toga da bez pristanka drugog roditelja odvede svoje dijete iz države njegova uobičajenog boravišta u drugu državu članicu, izvršavajući time odluku o transferu koju je prva država članica donijela na temelju Uredbe (EU) br. 604/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o utvrđivanju kriterija i mehanizama za određivanje države članice odgovorne za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu koji je u jednoj od država članica podnio državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva, i da zatim ostane u drugoj državi članici nakon što je ta odluka o transferu poništena, a da pritom tijela prve države članice nisu odlučila ponovno prihvatiti transferirane osobe ili im dozvoliti boravak, ne može u smislu te odredbe predstavljati nezakonito odvođenje ili nezakonito zadržavanje.

Potpisi